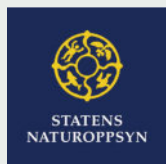

Statsforvalteren
i Oslo og Viken

MILJØ-
DIREKTORATET

Beitedyr og rowvilt

Samordnet informasjon for 2021

Innhold

Et enkelt oppslagsverk	5
Hvem har ansvar for hva?	6
Rovviltregioner i Oslo og Viken	7
Hva er lisensfelling, skadefelling og kvotejakt?	8
Hva er skadefelling?	9
Søknad om skadefelling	9
Nødverge	10
Akutte skadeforebyggende tiltak	11
Ulv og gaupe i rovviltregion 2 og 4	12
Beitedyr i Oslo og Viken	16
Beiteprioriterte områder	16
Ulvesonen	16
Lite tap til rovvilt også i 2020	20
Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak	21
Slik søker du om tilskudd	22
Driftsforstyrrelser i beitesesongen	23
Bruk av hund under skadefelling	24
Oppsett av rovviltavvisende elektriske gjerder og kontroll	25
Hva gjør du når rovvilt tar husdyr?	26
Observasjoner, spor og sportegn av ulv, gaupe, bjørn og jerv	26
Erstatning når husdyr blir tatt av rovvilt	27
Informasjon fra Mattilsynet	28
Beitelagene	30
Rovviltkontakter	32
Kontaktinformasjon	34

Sau på fjellbeite ved Toviken
i Ål kommune.
Foto Marit S. Hoen.

Et enkelt oppslagsverk

Stortinget har bestemt at både beitedyr og rovdyr skal prioriteres i Oslo og Viken. Rowiltforvaltningen skal bidra til å håndtere den todelt målsettingen i rowiltpolitikken på en god måte.

Det kan være utfordrende å holde oversikt over hvem som har ansvar for hva i rowiltforvaltningen.

Statsforvalteren i Oslo og Viken har mange oppgaver knyttet til rowilt og beitenæring. I dette enkle oppslagsverket har vi samlet informasjon fra flere offentlige aktører om viktige tema innen forvaltning av rowilt. Brosjyren er i hovedsak beregnet for beitenæringen og andre med interesse for store rowilt. Bakerst finner du kontaktinformasjon til de som har ansvaret hos det offentlige.

Brosjyren oppdateres årlig og sendes til alle beitebrukere og kommuner i Viken og Oslo.

Todelt målsetting

Stortinget har vedtatt et todelt mål for rowiltforvaltningen. Det skal både legges til rette for levedyktige rowiltbestander og for ei bærekraftig beitenæring med allsidig bruk av utmarksressurser og levende lokalsamfunn. Det skal legges vekt på økt forutsigbarhet for alle som berøres av rowiltpolitikken, økt lokal aksept, reduserte tap av husdyr og tamrein og økt alminneliggjøring av rowiltforvaltningen gjennom å åpne for felling av rowilt når bestandssituasjonen tillater dette.

Les mer om rowiltforliket på regjeringen.no

SMS-varsling

Du kan bestille SMS-varsling som gir deg beskjed om viktige rowilthendelser. Dette gjør du på rowiltvarsling.fylkesmannen.no.

Beredskapstelefon for rovilt

Statsforvalteren har en felles beredskapstelefon for Oslo og Viken. Ring dette nummeret ved akutte rowilthendelser:

Mobil 971 35 265

Hvem har ansvar for hva?

Roviltnemnda består av politikere fra fylkestingene og skal sørge for at rovviltbestanden forvaltes slik at antall dyr er så nær bestandsmålet i regionen som mulig. Roviltnemnda skal utarbeide en regional forvaltningsplan for rovvilt og har ansvar for prioritering av forebyggende og konfliktdependende virkemidler. Videre har de ansvaret for å vedta kvoter for jakt og felling når bestanden av aktuelle arter er på eller over bestandsmålet for regionen.

6

Statsforvalteren har oppgaver knyttet til forekomster og bestander av fredet rovvilt. Statsforvalteren kan gi fellingstillatelse på fredet rovvilt som gjør skade. Statsforvalteren behandler også søknader om forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdependende tiltak og søknader om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt. Det er Statsforvalteren som administrere kvotejakt og lisensfelling. Statsforvalteren i Oslo og Viken er sekretariat for rovviltmyndene i region 2 og 4.

Statens naturoppsyn (SNO) er en avdeling i Miljødirektoratet og er miljøforvaltningens operative feltorgan. SNO har beredskap gjennom hele året for å følge opp og kvalitetssikre meldinger om rovviltobservasjoner, gjennomføre bestandsregistrering av rovvilt i registreringssesongen og for å foreta undersøkelser av husdyr eller tamrein for å avdekke skade- eller dødsårsak når fredet rovvilt er mistenkt skadevolder.

Kommunen har få oppgaver knyttet til forvaltning av rovvilt. Kommunen bistår husdyrnæringen med informasjon om forebyggende og konfliktdependende tiltak og utbetaler godtgjørelse for deltagelse ved skadefelling. Det ble i 2017 opprettet en egen støtteordning for kommuner med ulverevir. Kommunene kan gjennom denne ordningen få midler til ulike tiltak, som er nærmere definert av Klima- og miljødepartementet.

Mattilsynet har hovedansvaret for å se til at dyrevelferdsloven blir fulgt. De har oppgaver knyttet til dyrevelferd på beite og skal varsles om dyr som lider. Les mer på side 28 og 29.

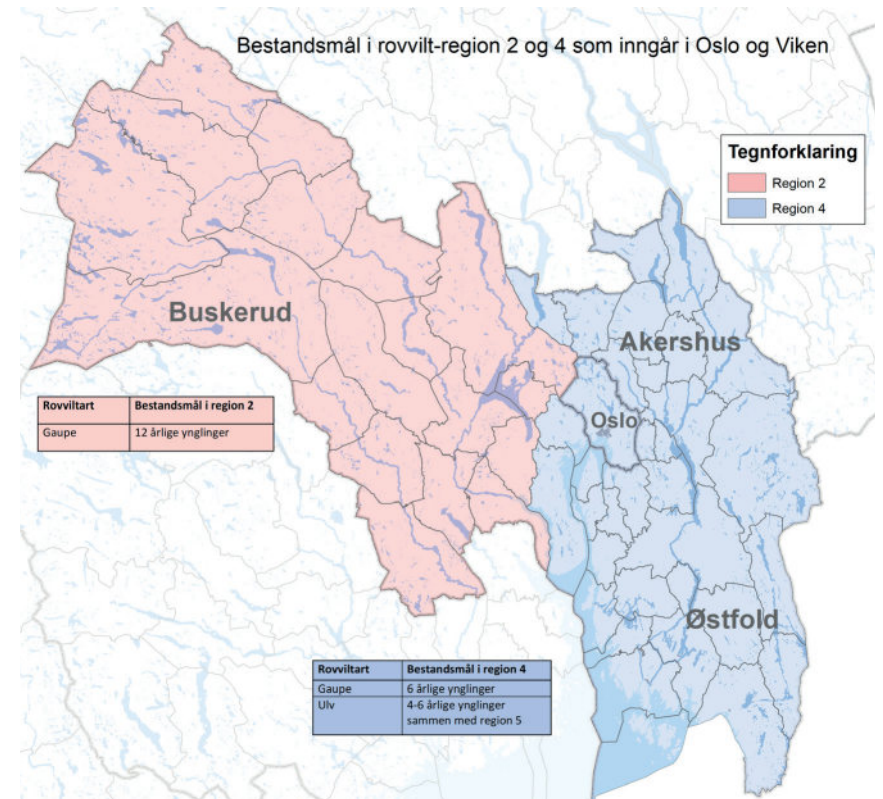
Husdyreier har ansvar for tilsyn med beitedyr og gjerder og skal varsle myndighetene ved rovviltangrep.

Roviltregioner i Oslo og Viken

Oslo og Viken omfattes av rovviltregion 2 (Buskerud, Telemark, Vestfold og Aust-Agder) og rovviltregion 4 (Oslo, Akershus og Østfold).

Kartet viser avgrensningen av rovviltregionene 2 og 4 innenfor Oslo og Viken. Bestandsmålene gjelder for hver av rovviltregionene. Ingen av regionene har fastsatte bestandsmål for jerv og bjørn.

7

Forvaltningsplaner for rovviltregionene 2 og 4

Rowiltnemndene har utarbeidet forvaltningsplaner i henhold til forskrift om forvaltning av rovvilt.

Forvaltningsplanene bygger på de nasjonale målsettingene for de enkelte rovviltartene i regionene. Bestandsmålene for rovviltregion 2 og 4 fremkommer av kartet over Oslo og Viken på forrige side.

8

Begge planene er under revidering og vil etter planen være ferdig innen beitesesongen 2022.

Hva er lisensfelling, skadefelling og kvotejakt?

Begreper som lisensfelling, kvotejakt og skadefelling brukes ofte i forvaltningen av rovvilt. Siden dagens rovviltbestander reguleres gjennom felling og jakt, er det viktig å kunne skille mellom disse begrepene.

Lisensfelling er ikke ordinær jakt, men felling av et bestemt antall individer som er bestemt med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 og rovviltforskriften § 10. Lisensfelling brukes som virkemiddel for å regulere bestanden av rovvilt som ulv, bjørn og jerv. Lisensfelling skal avverge skade eller ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning. Kvote for lisensfelling er fastsatt av rovviltnemnda eller annen offentlig myndighet.

For å være lisensjeger kreves følgende:

- jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret (<https://www.brreg.no/jegerregisteret>)
- være fylt 18 år
- ha betalt jegeravgift for inneværende jaktår
- ha overholdt rapporteringsplikten
- ha med personlig lisens under felling/fellingsforsøk
- ha med dokumentasjon på gyldig skyteprøve under felling, hvis du jakter med rifle

Kvotejakt er ordinær jakt som er hjemlet i § 9 i viltloven. Blant de aktuelle rovviltartene er det bare gaupe det kan åpnes for kvotejakt på. Kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og blir regulert med jakttider.

Jakt- og fellingstider

Rovdyr	Felling	Tid
Ulv	Lisensfelling (utenfor ulvesona) Lisensfelling (innenfor ulvesona)	1. desember til og med 31. mai 1. januar til og med 15. februar
Bjørn	Lisensfelling	21. august til og med 15. oktober
Jerv	Lisensfelling	10. september til og med 15. februar
Gaupe	Kvotejakt	1. februar til og med 31. mars

9

Skadefelling

Hva er skadefelling?

Skadefelling kan brukes når fredet rovvilt gjør skade på husdyr eller når det er stor fare for skade. Skadefelling er et virkemiddel som retter seg mot enkeltindivider av rovvilt, og er hjemlet i naturmangfoldloven § 18 og rovviltforskriften §§ 8 og 9. Skadefelling skal ikke brukes til å regulere bestanden av rovvilt. Før det innvilges en skadefellingstillatelse, skal alle andre mulige tiltak vurderes. Dersom andre skadeforebyggende tiltak ikke er mulig eller ikke vil ha tilfredsstillende effekt, kan skadefellingstillatelse innvilges.

Kvote for betinget skadefelling er fastsatt av rovviltnemnda eller annen offentlig myndighet og gjelder fra og med 1. juni til og med 15. februar. Fra 16. februar til 31. mai er det Miljødirektoratet som har myndighet til å gi skadefelling. Søknad sendes via Statsforvalteren.

Søknad om skadefelling

Dersom rovvilt gjør skade på eller dreper husdyr, kan Statsforvalteren av eget tiltak eller etter søknad iverksette skadefelling av fredet rovvilt. Statsforvalteren kan gi tillatelse til skadefelling innenfor den kvoten for betinget skadefelling som rovviltnemndene eller Miljødirektoratet har satt. Skadefellingstillatelse kan bare gis, dersom det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger ut fra prinsippet om geografisk arealdifferensiert forvaltning.

Hvordan søker du om skadefelling?

Søknaden skal være skriftlig og sendes til Statsforvalteren. Bruk gjerne e-post (sfovpost@statsforvalteren.no og sfovrowiltberedskap@statsforvalteren.no).

Ta kontakt via beredskapstelefon **971 35 265**, slik at Statsforvalteren blir varslet så tidlig som mulig.

Dette bør være med i søknaden:

- Hvem søker: Navn, adresse, telefonnummer og e-post
- Hvilket beitelag og beiteområder tilhører du
- Antall husdyr i det aktuelle beiteområdet
- Antall husdyr funnet skadet eller drept av rowilt
- Hvilket rowilt som har gjort skade, og når skaden første ble oppdaget
- Om det er iverksatt forebyggende tiltak for å forhindre videre skade
- Området det søkes skadefelling for – vis gjerne til kart
- Eventuelle utfyllende kommentarer og merknader

Nødverge

Nødverge vil si at eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt, herunder rowilt, når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe. I tillegg kan eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, avlive jerv og gaupe når avlivning **må anses nødvendig for å fjerne en umiddelbar og betydelig fare** for skade på bufe, tamrein og gris.

Dersom det er rowilt innenfor et rowiltavvisende gjerde, kan eiere, eller en som opptrer på vegne av eieren, avlive rowilt når avliving må anses nødvendig for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund. Gjerdet må tilfredsstillende til rovtavvisende gjerde i henhold til gjeldende standard.

Avliving og forsøk på avlivning skal straks meldes til politiet.

Akutte skadeforebyggende tiltak

I et akutt skadetilfelle og/eller i forbindelse med at det blir gitt skadefellingstillatelse på fredet rowilt, kan det også være aktuelt å gi tilskudd til andre akutte skadeforebyggende tiltak. Dette gjelder både på innmarks- og utmarksbeiter. Tiltakene kan være tidlig nedsanking eller midlertidig innsanking, bruk av nattkve og ekstraordinært tilsyn. Når det gjelder ekstraordinært tilsyn, skal dette være et kortvarig intensivt tilsyn som utføres kveld, natt og morgen når det er oppdaget akutte rowiltskader. Tiltaket skal gjøres i kombinasjon med andre tiltak som for eksempel kadaverhund, nattkve eller etablering av permanent rowiltavvisende gjerde.

Når Statsforvalteren gir tilskudd til ekstraordinært tilsyn, gis dette normalt bare i den perioden hvor det også er gitt skadefellingstillatelse. Det skal inngås avtale med Statsforvalteren før tilsynet starter, og det vil bli satt en økonomisk ramme for hvor mye det vil bli gitt i tilskudd til dette.

Akutte skadeforebyggende tiltak kan settes i verk ved akutte skadesituasjoner i beitesesongen. Når slike situasjoner oppstår, kan husdyreier etter avtale med Statsforvalteren søke om midler. Du må også her søke via elektronisk søknadssenter.

Ta kontakt med Statsforvalteren på beredskapstelefon **971 35 265**.

Satser for akutte beredskapstiltak:

- Godtgjøring i forbindelse med skadefellingsforsøk – inntil 1600 kr per deltaker per døgn eller 213 kr per time
- Godtgjøring ved ekstraordinært tilsyn for beitelag/husdyreiere – 197 kr per time
- Forsinket slipp/tidlig nedsanking – 7 kr per dyr per døgn

Ulv og gaupe i rovviltregion 2 og 4

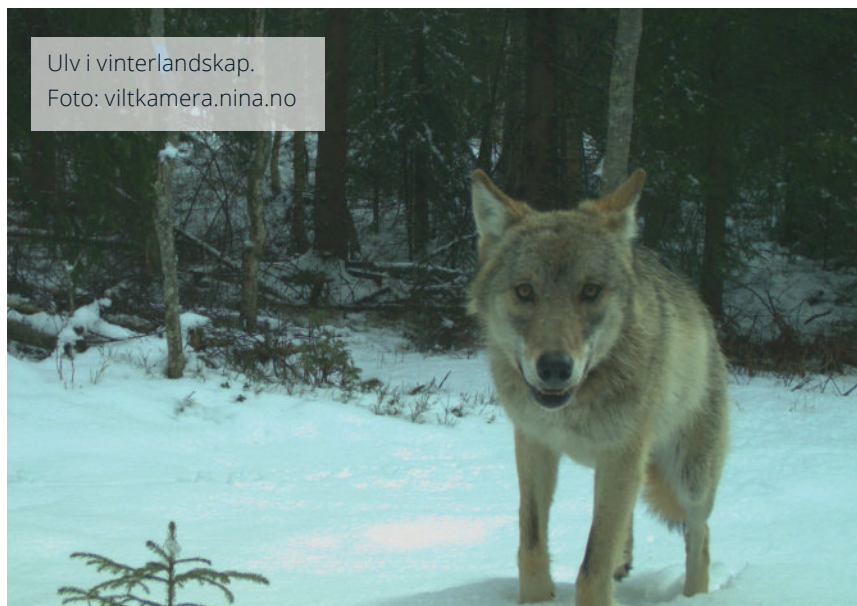
Ulvesonen er et avgrenset område hvor Stortinget har bestemt at ulven skal ha sitt leveområde.

Dette området ble fastsatt av Stortinget i 2004 og utgjør ca. fem prosent av Norges landareal. Området dekker hele Oslo og Østfold og deler av Hedmark og Akershus.

12

I 2016 valgte Stortinget å videreføre ulvesonen, men med noen små endringer som førte til at sonen ble litt mindre. Et av hovedprinsippene i norsk rovviltpolitikk er en tydelig soneforvaltning. En soneforvaltning er viktig for å nå den todelte målsetningen om å sikre både rovvilt og beitenæringen i Norge. En nasjonalt fastsatt ulvesone gjør soneforvaltningen mer langsiktig og forutsigbar. Over tid vil trolig færre husdyreiere bli berørt av ulveskader.

Innenfor ulvesonen er det den regionale rovviltnemnda i region 4 (Østfold, Oslo og Akershus) og region 5 (Hedmark) som sammen har myndighet til å fatte vedtak om blant annet lisensfelling, når bestanden ligger over det fastsatte bestandsmålet.

Ulv i vinterlandskap.
Foto: viltkamera.nina.no

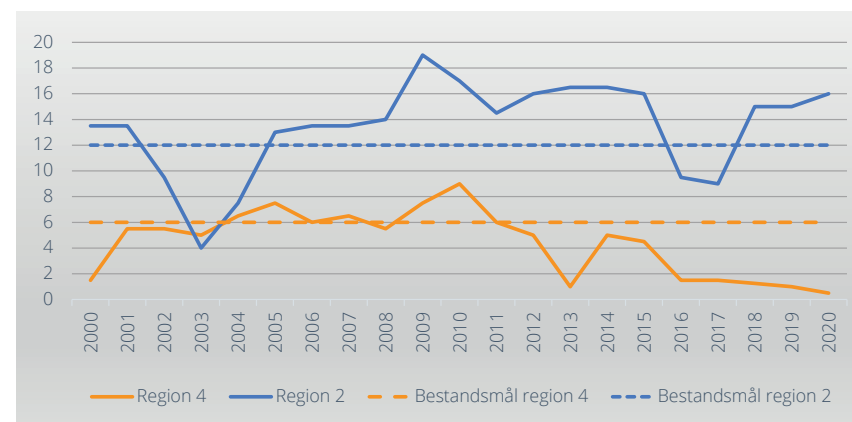
Gaupe

Den skandinaviske gaupebestanden var omtrent like stor i 2020 som i 2019 med en nedgang på 12,5 familiegrupper i Sverige og en vekst på 11,5 familiegrupper i Norge. I Norge har bestanden siste året vokst fra 55 familiegrupper til 66,5. Det er første gang på åtte år at antall familiegrupper ligger over bestandsmålet på 65 årlige familiegrupper.

Region 4 har et bestandsmål for gaupe på seks årlige familiegrupper, mens det i 2019/2020 ble registrert bare én familiegruppe som vi deler med Sverige. Det er usikkert hvorfor gaupebestanden i region 4 ikke tar seg opp igjen, til tross for at den ikke har vært jaktet på siden 2016.

I rovviltregion 2 er bestandssituasjonen annerledes. Der økte bestanden fra 15 til 16 årlige familiegrupper. Dette er fire flere familiegrupper enn bestandsmålet på 12.

Tabellen under viser antall årlige familiegrupper med gaupe registrert i rovviltregion 2 og 4 i perioden 2000 til 2020.

13

Ulv

I Norge er det fra 1. oktober 2020 til 15. mars 2021 registrert 106-108 ulver (både helnorske og de som ferdes på begge sider av riksgrensen), hvorav 33 ulver kun har tilhold i Norge. Av disse er 24 registrert døde i samme periode.

Rovviltregion 4 har et felles bestandsmål med rovviltregion 5 på 4-6 årlige ynglinger. I rovviltregion 4 er det pr 15. mars 2021 registrert ynglinger

i Aurskogreviret, Mangenreviret, Rømskogreviret og Boksjøreviret. I sistnevnte revir må det mer sporing/DNA-analyse til for å fastslå grensestatus. Under årets lisensjakt ble familiegruppen i Aurskogreviret felt (fire dyr). Denne informasjonen er basert på foreløpige tall per 20. mars, og registreringen av ulv vil foregå frem til 31. mars.

Oppdatert status kan du lese på rovdata.no/ulv.

Flytting av Deisjøparet

Den 3. januar ble ulveparet i Deisjøreviret i Innlandet bedøvet og radiomerket av Statens naturoppsyn. Ulvene ble flyttet til området ved Våler og Sarpsborg. Deisjøhannen er en finskrussisk innvandrer som er genetisk viktig å få inn i den skandinaviske ulvebestanden, som er sterkt preget av innavl.

Bakgrunnen for flyttingen var at Deisjøreviret lå delvis utenfor ulvesonen. Risikoen for at denne genetisk viktige ulven kunne bli skutt under lisensjakta utenfor ulvesonen, ble vurdert til å være høy. Klima- og miljødepartementet ga derfor den 11. desember Miljødirektoratet oppdraget med å flytte Deisjøulvene til et område innenfor ulvesonen.

Miljødirektoratet la følgende kriterier til grunn da de skulle bestemme hvilket område ulvene skulle flyttes til innenfor ulvesonen:

- Tilgang på skogområder som kan gi ulvene ro i etterkant av en flytting
- Fravær av revirmarkerende ulv/ikke kjent par/flokk i området inneværende sesong
- Avstand til yttergrensen for forvaltningsområdet for ulv i Norge
- Avstand tilbake til Deisjøreviret og om det finnes vandringshinder som kan forsinke/forhindre tilbakevandring

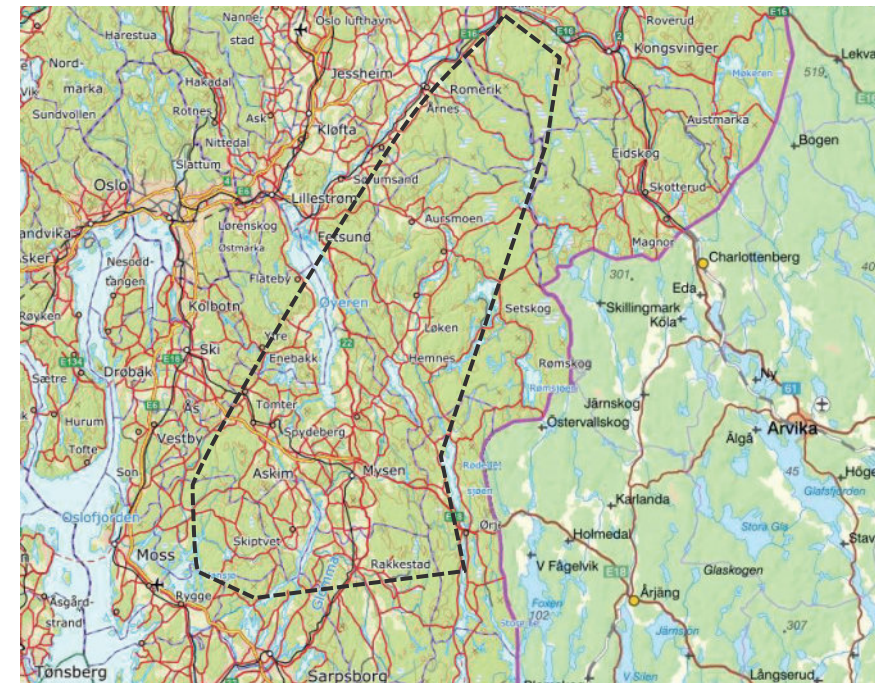
I etterkant av utsettelsen av Deisjøparet i Våler/Sarpsborg har det framkommet mye kritikk av myndighetene for ikke å ta aktuelle kommuner og næringsorganisasjoner med i beslutningsprosessen, og at disse ikke ble informert om utsettelsen i forkant slik at nødvendige forhåndsregler kunne tas.

Ulvene var i slippområdet til midten av februar, før de igjen la ut på vandring. De har brukt områder innenfor kommunene Aurskog-Høland, Indre Østfold, Marker, Nes, Rakkestad, Sarpsborg, Skiptvet, Sør-Odal og

Våler (se kart). Hvor Deisjøparet velger å slå seg ned, og om det eventuelt blir et valpekull hos dette paret, er usikkert. Forvaltningen følger dyrenes forflytninger daglig, men på grunnlag av en generell praksis, vil ikke forvaltningen gå ut med detaljerte opplysninger om hvor de merkede ulvene befinner seg. Det er i tillegg et spesielt behov for å skjerme data om den genetisk verdifulle hannen.

Statsforvalteren utvidet i år søknadsfristen for ordningen med tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak for husdyreierne i området. Formålet er å redusere risikoen for angrep på sau ved blant annet bruk av rowiltavvisende gjerder. Det er også søkt Miljødirektoratet om mer tilskuddsmidler for å dekke inn tiltak i Østfold som berøres av denne ulveflyttingen.

Kartet angir området de GPS-merkede ulvene har beveget seg innenfor i perioden 3. januar til 29. mars 2021. Kilde Miljødirektoratet.

Beitedyr i Oslo og Viken

Det er store forskjeller i antall beitedyr og utnyttelsen av utmarksbeiter i regionen. Buskerud har flest beitedyr.

Beiteprioriterte områder

Både Buskerud og Akershus har lange tradisjoner med organisert utmarksbeiting for sau og storfe. Beitedyr slippes fritt på fjellbeiter nordvest i Viken, på skogs- og blandingsbeiter i øvrige deler av Buskerud og i beiteprioriterte områder i lavlandet.

16

Organiseringsgraden varierer mellom de ulike områdene, men ligger rundt 90 % for sau og 50 % for storfe. Innenfor denne ordningen slippes det omkring 99 000 sauer og 9 400 storfe på utmarksbeiter i Oslo og Viken, fordelt på 31 beitelag i Buskerud, ti i Akershus (inkludert to beitelag fra Lunner og ett fra Jevnaker) og to i Østfold.

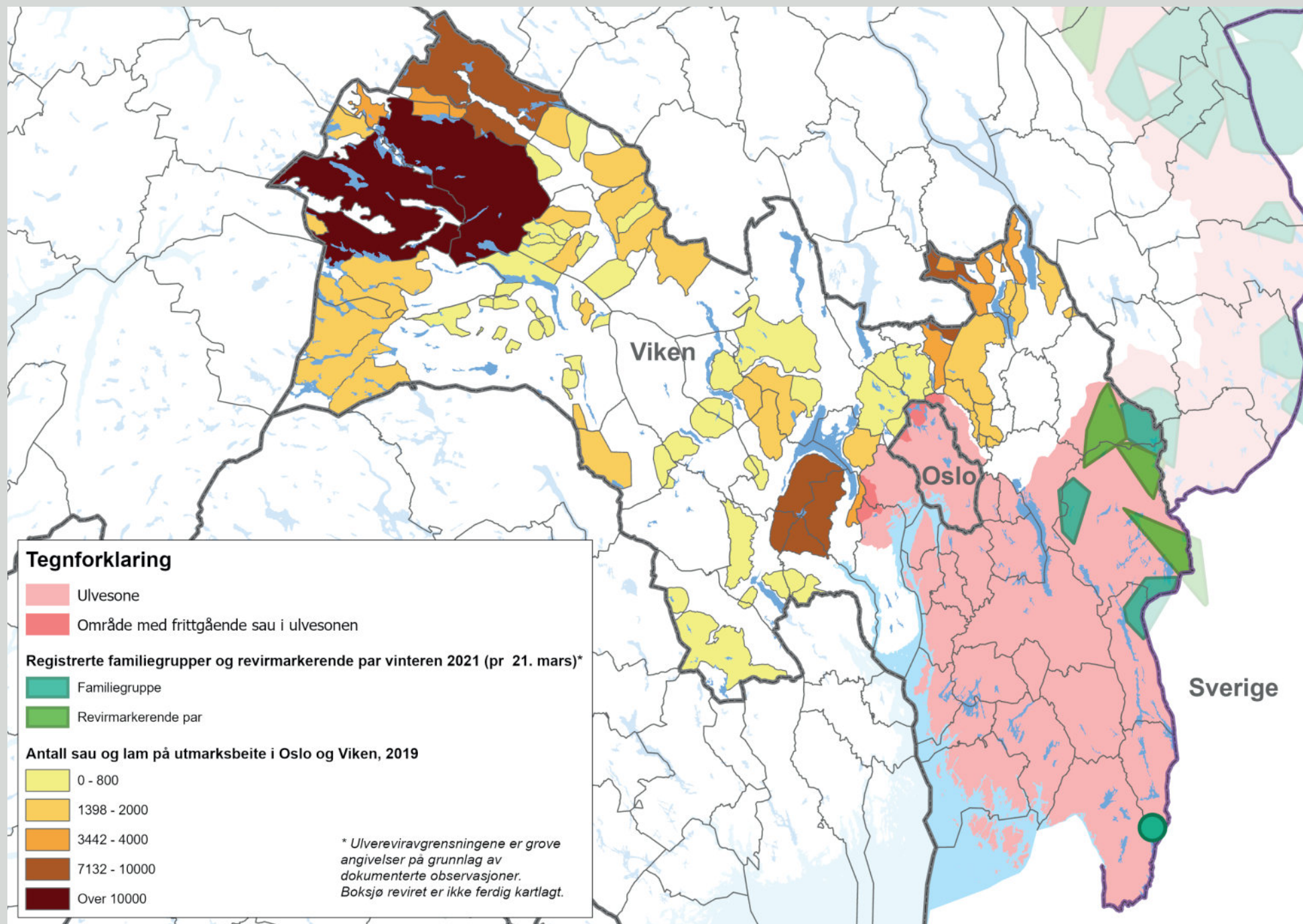
For å hindre tap av sau på rowiltutsatte skogsbeiter i lavlandet i Buskerud, blir det årlig flyttet i underkant av 5 000 sauer til fjellbeiter i kommunene Ål, Hol og Hemsedal hvor faste gjeterne har tilsynsansvar hele beitesesongen. Tilsyn med beitedyr på utmarksbeite organiseres ellers på beitelagsnivå. Mange beitebrukere har også tilsyn gjennom elektronisk overvåkingsutstyr. Akershus har ca. 2 000 radiobjeller i bruk og Buskerud har noen flere.

Ulvesonen

Innenfor ulvesonen i Østfold og deler av Akershus slippes det kun unntaksvis beitedyr fritt på utmarksbeite. I ulvesonen går beitedyra inngjerdet på innmarksbeiter, ofte i kombinasjon med mindre skogarealer/raviner eller på øybeiter.

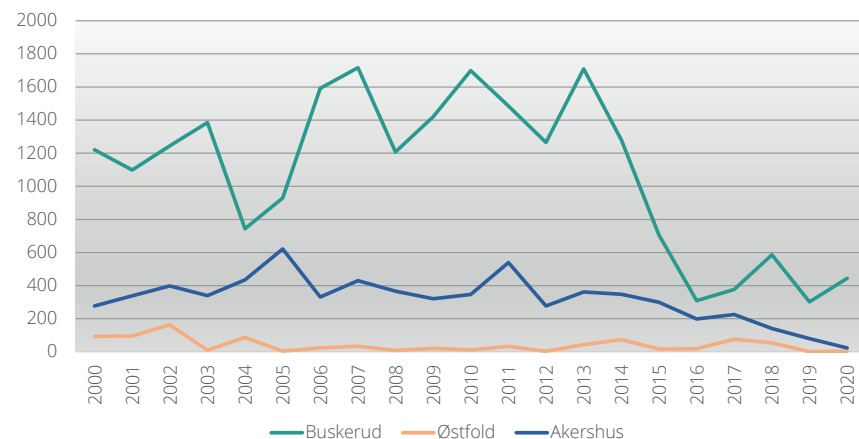
Kjøttfe på fjellbeite.
Foto: Jonny Storbråten

Lite tap til rovvilt også i 2020

I likhet med 2019 var også 2020 en rolig beitesesong med få store rovvilthendelser. På fylkesnivå må vi tilbake til 1994 for å finne tilsvarende lave tap på skogsbeiter i lavlandet. Dette kan blant annet skyldes lisensfelling av ulv, effektive skadefellinger under beitesesongen, kvotejakt på gaupe, tiltak for å skille rovvilt og beitedyr i tid og rom og færre dyr på utmarksbeite i deler av regionen. Lammetapene varierer fra 1,3 % som det laveste på fjellbeite til 23,3 % som det høyeste på skogsbeite med et gjennomsnitt for hele fylket på 4,8 %. Søknader om erstatning for husdyr drept av fredet rovvilt viser samme hovedtrend, men det er en mindre økning i antall erstattede dyr i 2020 i Buskerud sammenlignet med 2019.

Antall sau erstattet i Oslo og Viken 2000-2020

Tabellen over viser antall sauer erstattet i Oslo og Viken i perioden 2000 til 2020. Nedgangen i dokumentert tap til rovvilt i Buskerud fra 2013 til 2016, kan ha noe sammenheng med nedgangen i antall familiegrupper av gauper i deler av perioden. Det har også hvert år fra 2013 blitt flyttet rundt 5 000 sauer fra lavlandet til mindre rovviltutsatte høyfjellsområder. Årsaken til at Østfold har så lite tap, er at det ikke lenger slippes sau fritt på utmarksbeite i ulvesonen, og at beitedyr går innenfor gjerder.

Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak

Det finnes flere tiltak som kan settes i verk for å forebygge skade på husdyr og tamrein og dempe andre mulige konflikter.

I hver rovviltregion er det rovviltnemnda som har ansvaret for å fordele tilskuddsmidler på bakgrunn av retningslinjer og prioriteringer i regionens forvaltningsplaner for store rovvilt. Statsforvalteren har ansvaret for å behandle og avgjøre søknadene. På [nettsiden](#) vår finner du mer informasjon om ordningen. Her finner du også [standardene](#) for fire aktuelle forebyggende tiltak.

Forebyggende tiltak er tiltak som forventes å redusere tapene til rovvilt. Eksempler på slike tiltak kan være rovviltavvisende gjerder, seinere slipp på utmarksbeite, tidlig nedsanking fra utmarksbeite, flytting fra utmarksbeite til rovviltsikret innmarksbeite, bruk av vokterhund, felles beredskapsareal og elektronisk overvåking (radiobjeller).

Nemndene prioriterer følgende forebyggende tiltak:

Region 2

- **Flytting av sau til mindre rovviltutsatte fjellbeiteområder** – kr 419 000. Årlig flyttes det i underkant av 5 000 sauer til Ål, Hol og Hemsedal
- **Bruk av vokterhund på inngjerdet beite**, ev. på patrulje i utmark etter [gjeldende standard](#) og tilskudd til innkjøp av hund – kr 65 000. To til fire søknader per år
- **Elektronisk overvåkingsutstyr** – kr 723 000

Region 4

- **Rovviltavvisende elektriske gjerder** etter [gjeldende standard](#) i Østfold og Akershus – kr 1 653 462 (kr 100 per meter for nytt gjerde og kr 50 per meter for oppgradering)
- **Elektronisk overvåkingsutstyr** til beiteprioriterte områder – kr 210 000
- **Beredskap ved akutte rovviltskader** – kr 458 683
- **Bruk av hjemmebeite** – kr 117 760. Gjelder flytting av frittgående sau ut av ulverevir

Slik søker du om tilskudd

På Miljødirektoratets søknadssenter (elektronisk søknadssenter) finner du oversikt over hvilke tiltak du kan søke på, veileder for hvordan du søker og forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak:

<https://soknadssenter.miljodirektoratet.no>

I Oslo og Viken er søknadsfristen 15. februar

Driftsforstyrrelser i beitesesongen

Driftsforstyrrelser som følge av økt ulvetetthet, kan bli en utfordring for både beitende dyr og husdyreiere i ulvesonen. Det er økt bekymring for dette i Østfold, etter at Deisjøparet i vinter ble flyttet til Våler, se side 14. Økt tilstedeværelse av ulv kan gi urolige beitedyr, nedsatt beiteatferd og i verste fall tap av beitedyr. Dyr som skremmes på gjerdene, kan gi skader på dyra og store praktiske utfordringer for husdyreiere i den daglige drifta.

Utfordringene vil gjelde for sau eller storfe, men også andre beitedyr, enten de går innenfor rovviltavvisende gjerder, vanlige husdyrgjerder eller bak enkle totrådgjerder.

Ved gjentatte hendelser, kan det av dyrevelferdsmessige årsaker eller praktiske hensyn være nødvendig å ta dyra innendørs. I situasjoner med gjentakende driftsforstyrrelser anbefaler vi husdyreier å kontakte Mattilsynet. Statsforvalteren ønsker også beskjed dersom husdyreiere har driftsforstyrrelser fra store rovdyr.

Statsforvalteren vil også kunne vurdere om det finnes skadeforebyggende tiltak, med mål om å opprettholde beiting.

Statsforvalteren på kontroll av rovviltavvisende elektriske gjerder i Marker kommune.
Foto: Jonny Storbråten

Bruk av hund under skadefelling

Gode hundeevipasjer er viktig for å lykkes med å få tatt ut skadegjørende rovvilt. Spesielt gjelder dette i områder der husdyr går på utmarksbeite i skogsterrang. Derfor er det viktig at både hund og hundefører får trent mye på situasjoner med rovvilt. Statsforvalteren jobber for å få på plass godt trente hundeevipasjer som er tilgjengelige i beitesesongen. Det er i hovedsak to typer hundeevipasjer som brukes:

1. Hunder i bånd, som skal spore opp rovvilt og
2. Hunder som slippes løs i forbindelse med rovviltsituasjoner (løs på drevet halsende hund):
 - Kontakt Statsforvalteren som kan gi dispensasjon fra forbudet om å bruke løs på drevet halsende hund etter ulv
 - Kontakt kommunen for dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsen
 - Kontakt aktuelt beitelag i området for slipp av løs hund i beiteområdet
 - For gaupe, jerv og bjørn er det Miljødirektoratet som har denne myndigheten

I Oslo og Viken er det mest aktuelt å bruke hund i forbindelse med skadefelling av ulv.

Følgende har hunder som kan brukes ved skadefelling:

- Kai Gjestvang, mobil 907 41 380
- Robin Vang, mobil 924 56 018

Sporhunden Kaisa.
Foto: Kai Gjestvang.

Oppsett av rovviltavvisende elektriske gjerder og kontroll

Rovviltavvisende gjerder er det mest omsøkte forebyggende tiltaket i rovviltregion 4. Statsforvalteren får hvert år inn flere søknader enn hva vi har mulighet til å gi tilskudd til. Det er to hovedtyper av gjerder som er godkjente som rovviltavvisende gjerder. For å få tilskudd til rovviltavvisende gjerde, må en av følgende gjerdeformer settes opp:

- 6-tråders elektrisk strekkjerde
- Utbedret (oppgradert) nettingjerde

Det som skiller disse gjerdene fra andre gjerder, er særlig spenningen og dimensjoner på materialet. Rovviltavvisende gjerder må ha en spenning på minimum 4,5 KV. For at disse gjerdene skal være så sikre som mulig, må spenningen være høy nok. Det er viktig at den nederste strømførende tråden ikke er for høyt over bakken, samtidig som de andre trådene har riktig avstanden til hverandre og annet metall.

Det er Statsforvalterens oppgave å kontrollere disse gjerdene etter ferdigstillelse. Vi ser at det ofte er noen kritisk feil som går igjen:

- For stor avstand fra nederste strømførende tråd og bakken.
NB! Denne avstanden skal ikke overstige 20 cm
- For stor avstand mellom de strømførende trådene (gjelder 6-tråders strekkjerde)
- For lav spenning på gjerdet
- Underdimensjonert materiale – dette fører til mye vedlikehold og det dukker fort opp kritiske feil

For praktisk informasjon om rovviltavvisende gjerder, se [Standard](#) for oppføring og vedlikehold av rovviltavvisende elektriske gjerder datert 25.06.2018.

Hva gjør du når rovvilt tar husdyr?

Hva gjør du når du finner skadde husdyr, kadaver eller rester av kadaver eller har mistanke om tap av husdyr til fredet rovvilt?

26

1. Meld fra til en av rowviltkontaktene i Statens naturoppsyn (SNO) (kontaktliste bak i brosjyren) umiddelbart og uansett tilstand på husdyret, og vær tilgjengelig for påvisning.
2. Skaff deg oversikt over antall beitedyr i området. La eventuelle kadaver ligge mest mulig urørt, men dekk gjerne til med plast eller tett materiale.
3. Dokumenter funn med bilder. Vær forsiktig så du ikke fjerner spor og andre mulige spor tegn ved funnstedet.
4. Merk stedet slik at det er enkelt for deg og andre å finne igjen lokaliteten. Bruk gjerne GPS.
5. Se etter aktivitet fra åtsel fugl for å finne flere mulige kadaver.
6. Vurderer du bruk av hund til ettersøk, se norskekadaverhunder.no.
7. Dersom det dreier seg om småfe eldre enn 18 måneder eller storfe eldre enn 48 måneder, skal Mattilsynet kontaktes for å kunne ta ut hjerneprøve med tanke på overvåkning av skrapesjuka og kugalskap (BSE).
8. Alle har plikt til å hjelpe dersom de ser et dyr som er sykt, skadet eller hjelpeløst. Dyreeier har plikt til å sørge for forsvarlig behandling av syke og skadde dyr og eventuell avlving om det er nødvendig.

Observasjoner, spor og spor tegn av ulv, gaupe, bjørn og jerv

Du bør melde alle observasjoner, spor og spor tegn til rowviltkontakt i SNO så raskt som mulig. Det er også mulig å rapportere direkte på www.skandobs.no.

Erstatning når husdyr blir tatt av rovvilt

Når det er dokumentert eller er sannsynlig at fredet rovvilt har drept eller forårsaket skade på husdyr, har eier etter søknad krav på erstatning for tap og kostnader knyttet til dette.

Husdyreier må straks varsle Statens naturoppsyn (SNO) ved mistanke om rowviltskade ved funn av skadde eller døde husdyr. Dersom dyreeier ikke varsler i fra om kadaverfunn der det er mistanke om rowviltskade, kan erstatningen reduseres eller bortfalle helt. Når dyr holdes på utmarksbeite, har dyreeier plikt til å se etter dyrene sine minst en gang i uken. Dersom det er mistanke om økt fare for rowviltangrep, må tilsynet økes slik at skader kan oppdages så tidlig som mulig. Hvis det oppstår akutte skader fra rovvilt i dyrebesetningen, anbefales det å ta kontakt med Statsforvalteren slik at vi kan vurdere akutte tiltak for å hindre ytterligere skade, samt økonomisk tilskudd til slike tiltak.

For å ha rett på erstatning, må dyreeier ha rett til produksjonstilskudd etter jordbruksavtalen (såfremt dyreeier ikke er medlem i værring, saueavlslag eller tilsvarende), ha fast bopel i Norge og sende søknad om erstatning via elektronisk søknadssenter innen fristen 1. november.

For hund som er drept eller skadet av rovvilt, gjelder egne søknadsregler ved erstatning. Kontakt Statsforvalteren for videre oppfølging ved tap eller skade på hund.

27

Slik søker du om erstatning:

- Send inn søknad via <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no> innen 1. november. Dersom du ikke kan søke elektronisk, må du kontakte Statsforvalteren eller kommunens landbrukskontor før 1. november.
- Legg ved kart som viser hvilket beiteområde dyrene dine bruker. Send med tilsynslogg.
- Gi informasjon om besetningsdata på individnivå, herunder data over tapt og skadde dyr. Oppgi korrekt sone for distriktstilskudd, da denne er bestemmende for riktig erstatningsberegning.
- Fordel tapet på den/de rowviltarten(e) du mener har tatt husdyrene dine.

Informasjon fra Mattilsynet

Dyrevelferd på beite

Mattilsynet er opptatt av at husdyr skal ha trygge forhold på utmarksbeite uten vesentlig risiko for sykdom eller skader. Beiting er et dyrevelferdsmessig gode. Mattilsynet samarbeider tett med Statsforvalteren og rowiltforvaltningen for å forebygge skader forårsaket av fredet rowilt. Fredet rowilt utgjør en betydelig dyrevelferdsrisiko i mange distrikter. Mattilsynet forventer at nødvendige tiltak som eksempelvis økt tilsyn settes inn når faresituasjoner oppstår.

28

Husk krav til dokumentasjon

Dyreeier skal ha oppdaterte skriftlige registreringer gjennom beitesesongen som for resten av året. En dyreholdjournal skal inneholde opplysninger om merking, antall dyr sluppet på beite, døde dyr inkludert sannsynlig dødsårsak, helsetilstand, flytting av dyr og spesielle hendelser. Tilsyn med dyr på beite skal loggføres, for eksempel i en notatbok, med informasjon om tidspunkt, antall dyr, syke og skadde dyr.

Mattilsynet kan vedta nedsanking eller samling av dyr

Dyreeier er ansvarlig for sine beitedyr. I spesielle situasjoner kan Mattilsynet fatte vedtak om samling av dyr og nedsanking fra beite. Dyreeier kan da ha rett til en kompensasjon for å dekke ekstrakostnader.

Overvåking av skrapesjuka hos småfe og kugalskap (BSE hos storfe)

Det skal varsles til Norsk Protein (kadaverbil) om selvdøde/avlivede småfe over 18 måneder og storfe over 48 måneder. Dette gjelder også småfe/storfe som dør i utmark. Norsk Protein har, i områder hvor de kjører, tatt over uttak av hjerneprøver som Mattilsynet tidligere utførte. Kadavrene må dekkes til med presenning eller lignende for å hindre åtseldyr.

Viktig med robuste dyr på beite

God helse: Kun friske og beitedyktige dyr skal slippes på beite. Søyer og lam skal være i god kondisjon.

Forhøyede tap av beitedyr på utmarksbeite av andre årsaker enn tap til rovdyr, følges opp av Mattilsynet med direkte tilsyn og eventuelt tiltak mot den enkelte dyreeier.

Veiing ved slipp: Det anbefales å veie lammene ved beiteslipp for å sikre at dyrene er beitedyktige og at tilveksten i beitesesongen kan måles. Dette vil også være viktig dokumentasjon å henvise til ved tap på beite.

Beredskapsplan: Vi anbefaler at beitelag og enkeltbrukere har beredskapsplaner til bruk ved akutte tapshendelser. Planen bør blant annet inneholde varslingsrutiner, beskrivelse av aktuelle tiltak og skisserte beredskapsarealer. Mattilsynet bidrar gjerne med veiledning om dette.

Sankerutiner: Det er viktig at dyrene er sanket ned tidlig nok med tanke på førsituasjonen, risiko for tap til rowilt og ventende frost. Det er dyreeiers ansvar å sikre sine dyr mot unødige påkjenninger.

29

Aktuelt regelverk finner du på www.lovdatab.no

- Forskrift om velferd for småfe
- Forskrift om merking, registrering mv. av småfe
- Dyrehelseforskriften

Mattilsynet

Kontakt Mattilsynet:

Felles sentralbord: 22 40 00 00

www.mattilsynet.no (menyvalg: «kontakt oss»)

Beitelagene

De registrerte utmarksbeitelagene i Oslo og Viken registrerer hvert år antall dyr som slippes og sankes. Dette gir nyttig statistikk over utviklingen i bruken av utmarksressursene og variasjoner i slipp og tap fra år til år.

30

Beitelag	Mobil	Kontaktperson
Akershus Sau og Geit	975 92 748	Stein Bentstuen
Eidsvoll Beitelag	913 79 091	Audun Knutsen
Feiring Beitelag	981 81 210	Jens Ola Lundstad
Søndre Akershus Beitelag	928 12 408	Jon Skretting
Rosholmen og Kusand Beitelag	950 87 854	Aud Raasok
Hurdal Beitelag	466 27 584	Helene Vestreng/ Steffen Fagerlund
Nannestad Sankelag	952 42 419	David N. Eik
Nannestad Beitelag	924 38 102	Ole David Aas
Gjerdrum Sankelag	906 85 103	Ragnar Hennum
Asker og Bærum Sankelag	915 77 904	Johan Persbråten
Romerikssletta Beitelag	971 28 563	Eline S. Oserud
Utleie av sporingsutstyr	900 68 990	Magnar Haraldsen
Østfold Sau og Geit	951 19 982	Arild Johan Johansen
Hvaler beitelag	693 77 504	Hans Herman Utgård
Smaalenene beitelag	909 80 800	Arild Moe

31

Beitelag	Mobil	Kontaktperson
Buskerud sau og geit	414 20 811	Gerd Jorde
Sandsvær/Kongsberg Beitelag	932 37 040	Lars Hvaale Fretland
Ringerike og Hole Beitelag BA	900 69 610	Halvor Bergslund
Flå Sankelag BA	412 59 427	Gunder G. Trommald
Foreningen Nes Sankelag	924 66 493	Tove Solheim
Gol Beitelag SA	458 12 299	Asle B. Bråtlien
Hemsedal Sankelag	924 29 945	Olav Wollebæk Veslestølen
Ål Sankelag	950 37 743	Torstein Myking
Fødalsdrifta Beitelag SA	472 94 097	Torkel Høgset
Flæfjelldrifta O H Sando	900 12 110	Olav Haakon Sando
Skurdalen og Dagali sankelag	980 89 048	Aslak Geir Skurdal
Hol Sankelag	911 23 678	Jon Øen
Iungsdalen Fjellbeitelag	909 82 666	Steinar Hagen
Eggedal Beitelag	926 27 914 404 00 233	Stein Tore Aalien Håvard Haug
Horga Beitelag BA	469 04 432	Morten Narumssagen
Råenskogen Beitelag SA	920 32 129	Helge N. Rivrud
Ørpen-Redalen Beitelag BA	959 16 902	Guro Emilie Riis Andersen
Holleia Beitelag	984 15 392	Espen Krogstad
Gruveåsen Beite- og tilsynslag	908 23 911	August Skuterud
Nykirke Beitelag	476 03 734	Hans Johan Kopland
Sirikjerke beitelag SA	997 32 725	Ole Kittil Næss
Vestsiden Beitelag	452 05 805	Ole Halvor Lyngås
Vestmarka Beitedriftslag SA	911 32 340 932 95 511	Øivind F. Isachsen Anders Baumann
Finnemarka Beitelag SA	905 25 218	Knut Birkeland
Rollag Beitelag	414 58 638	Steinar Staaland
Nore Sankelag	932 10 995	May Britt Halland
Uvdal Sankelag	959 19 494	Kjell Ole Fønsteli
Tunhovd Sanke og beitelag SA	913 63 647	Hallgeir Lislegård
Lågliberget Beitelag	416 00 230	Øyvind Brandsgård
Geitvassdalen Beitelag	950 80 210	Tone E. Bjørnsrud
Lågaros Beitelag	911 90 253	Gjermund Otterholt
Øvre Uvdal Beitelag	481 52 088	Britt Karin Flaata
Nordmarka beitelag	970 89 684	Trond Henriksen
Lunner og Jevnaker Saubeitelag	913 27 852	Hans Kristian Skau
Lunner Beitelag	995 08 641	Eirik Almqvist

Rovviltkontakter

Statens naturoppsyn (SNO) har rovviltkontakter i hele Oslo og Viken. Rovviltkontaktene utfører skadedokumentasjon ved mistanke om rovviltskade på bufe/tamrein/hund og kontroll av meldinger om spor og sportegn etter rovvilt.

NB! Rovviltkontaktens dokumentasjon av skader er det viktigste grunnlaget for å vurdere om det skal gis skadefelling og for seinere vurdering av eventuelle søknader om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt.

32

Kontakt Statens naturoppsyn:

Sentralbord: 73 58 05 00

www.naturoppsyn.no

SNO dokumenterer ulvedrept sau i Enebakk kommune.
Foto: Statsforvalteren

33

Navn	Mobil	Ansvarsområde
Rovviltkontakter i Oslo og Viken		
Rune Aanderaa	900 89 284	Asker, Bærum, Oslo-Nordmarka
Jon Petter Bergsrud	958 93 701	Gran, Brandbu, Jevnaker, Lunner og Nittedal
Bjørnar Berger	918 76 307	Aurskog Høland, Indre Østfold Skiptvedt og Marker
Hans Petter Klokkerengen	915 99 040	Romerike
Carl Randin Klokkerengen	952 00 653	Romerike
Halvor Jødahl	958 88 197	Aurskog Høland, Lillestrøm, Nes, Lørenskog og Rælingen
Glenn Storbråten	994 23 110	Follo, Østmarka, Indre Østfold, Våler, Skiptvet, Moss og Råde
Kathrine Akre	971 25 845	Halden, Aremark, Sarpsborg, Fredrikstad og Hvaler
Jan Kåre Lie	901 72 258	Rakkestad, Skiptvedt, Marker og Aremark
Harry Granli	907 67 334	Gol og Hemsedal
Jarle Foss	971 99 362	Ringerike, Krødsherad, Modum og Hole
Neri Horntvedt Thorsen	994 44 509	Drammen og Lier
Runar Tufto	901 77 702	Ål og Hol
Kåre Peder Rasmushaugen	414 20 819	Nesbyen og Flå
Tom Ivar Stepien	952 44 489	Kongsberg, Øvre Eiker og Flesberg
Dag Utklev	908 68 790	Nore og Uvdal, Rollag og Sigdal

Kontaktinformasjon

Navn	Tlf./mobil	Ansvarsområde/fylke/kommune
Statsforvalteren i Oslo og Viken		
Christian Hillman	22 00 36 35	Klima- og miljøvernnavdelingen
Asle Stokkereit	22 0 0 36 68	Klima- og miljøvernnavdelingen
Sigurd Bakken	22 00 36 86	Klima- og miljøvernnavdelingen
Olav Thøger Haaverstad	32 26 68 28	Klima- og miljøvernnavdelingen
Even Knutsen	32 26 68 17	Klima- og miljøvernnavdelingen
Åsmund Fjellbakk	69 24 71 07	Klima- og miljøvernnavdelingen
Ellen Lien	22 00 36 62	Klima- og miljøvernnavdelingen
Jonny Storbråten	22 00 37 35	Landbruksavdelingen
Marit Surlien Hoen	32 26 67 16	Landbruksavdelingen
Otto Galleberg	32 26 67 18	Landbruksavdelingen
Rovviltnemndene. Kan også kontaktes via sekretariatet: fmoachi@statsforvalteren.no (region 4) og fmbuevk@statsforvalteren.no (region 2)		
Lise H. Rebbestad (leder)	970 24 192	Rovviltnemnda region 4
Rune Hogsnes (leder)	916 33 552	Rovviltnemnda region 2
Statens naturoppsyn (SNO)		
Ida Glemminge	996 26 836	Rovviltansvarlig i region 4
Espen Marker	975 70 975	Rovviltansvarlig i region 2
Mattilsynet		
Kjetil Hamnes	22 77 85 11 957 03 096	Ansvarlig region 4
Britt H. V. Lindheim	22 77 92 34 913 40 709	Ansvarlig region 2
Mattilsynet	22 40 00 00	Akutte hendelser
Hundemateriell		
Kai Gjestvang	907 41 380	Sporhund til ulv
Robin Vang	924 56 018	Sporhund til ulv
Norske Kadaverhunder	913 43 554	Godkjente hundeevipasjer

34

Statsforvalterens beredskapstelefon

Varsling om akutte hendelser vedrørende rovilt utenom ordinær arbeidstid:

Mobil 971 35 265

Henvendelser som krever saksbehandling, som søknader om skadefelling, sendes også til oss på e-post til følgende to adresser:

sfovroviltberedskap@statsforvalteren.no og
sfovpost@statsforvalteren.no

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Postadresse:

Postboks 325, 1502 Moss

Postmottak

sfovpost@statsforvalteren.no

Telefon: 69 24 70 00

www.statsforvalteren.no/ov

Beredskapstelefon rovvilt:

971 35 265

Gaupe i skogsterreng.

Foto: JLK Foto.